

Marijan Maticka (9. travnja 1942. – 24. svibnja 2018.)

U Zagrebu je krajem svibnja 2018. preminuo dr. sc. Marijan Maticka, redoviti profesor povijesti u miru. Rođen je u Zagrebu 1942. godine. U istom je gradu 1966. diplomirao na Filozofskom fakultetu studij povijesti i komparativne književnosti. Upisao je nakon toga poslijediplomski studij povijesti na istom sveučilištu te se prvotno zaposlio u Institutu za historiju radničkog pokreta Hrvatske (današnji Hrvatski institut za povijest). Kao perspektivni mladi znanstvenik, dobio je stipendiju francuske vlade te je na *École pratique des hautes études* (Sorbonne) specijalizirao znanja iz društvene i gospodarske povijesti, koja će i poslije koristiti u svojem radu. Nedugo nakon povratka iz Pariza obranio je magistarsku radnju „Odras privredne krize (1929. – 1935.) na položaj seljaštva u Hrvatskoj” te dogodine dobiva mjesto asistenta na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje će u prvo vrijeme biti asistent prof. dr. sc. Ljubi Bobanu. Poslije će, kao čovjek široke naobrazbe i zanimanja, predavati i metodološke predmete, ali će se i sve više vraćati temama hrvatske, odnosno jugoslavenske povijesti XX. stoljeća. Doktorirao je, kako je tada bio običaj, nakon godina rada i specijaliziranja, 1987. godine. Njegova će disertacija tri godine poslije biti izdana pod nazivom *Agrarna reforma i kolonizacija u Hrvatskoj od 1945. do 1948.* te je do današnjih dana ostala jedan od njegovih najcitiranijih radova, ali i naslova koji svojom preciznošću, upotrebom komparativnih, kvalitativnih i kvantitativnih metoda pomažu rasvijetliti transformaciju hrvatskoga društva koja dirigirano počinje nakon kraja Drugoga svjetskog rata.

Prof. Maticka i prije i nakon toga bavio se raznim aspektima hrvatske, odnosno jugoslavenske povijesti XX. stoljeća. Kompletnu bibliografiju njegovih radova objavili su 2007. Ivica Šute i Damir Agičić u *Radovima Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* (vol. 39). Ukratko, izdao je više desetaka raznih radova, mahom članaka u časopisima i zbornicima te poglavlja u knjigama. Pritom su ga zanimale mnoge teme, od položaja seljaštva u prvoj polovini XX. stoljeća preko pitanja razgraničenja Hrvatske do događanja u našoj zemlji i svijetu 1960-ih i 1970-ih. Njegova djela na znanstven, nepristran i precizan način ocrtavaju i njega samog, minucioznoga erudita posvećenog stjecanju i širenju znanja. Iako je bio stručnjak koji je obavljao razne znanstvene i stručne vodeće dužnosti, pa je bio pročelnik Odsjeka za povijest zagrebačkoga Filozofskog fakulteta, raznih arhivskih i muzejskih savjeta, dobrim se dijelom najviše posvećivao upravo onim poslovima koji se mogu opisati kao „najzamorniji” i „najnezahvalniji” u našoj struci. S jedne strane to je urednički posao, pri čemu je kao urednik ili član uredništva časopisa i zbornika poput *Radova Zavoda za hrvatsku povijest*, *Časopisa za suvremenu povijest*, *Spomenice Ljube Bobana* i/ili recenzent prof. Maticka stvarno nastojao podignuti standard znanosti.

Drugi, možda i važniji posao u kojem je prof. Maticka ostavio veliki trag bio je rad sa studentima. Stvarno, teško je procijeniti koliko je sve diplomskih,

magistarskih i doktorskih radova prof. Matićka mentorirao. A svaki je, čini mi se, obogatio. Nije ih čitao da se naslađuje greškama, da „ruši” studente (ili njihov moral), nego da svaki, čak i najmanji seminar bude u konačnici bolji. I tijekom nastave i u općenitom ophođenju sa svima je bio gospodin. Imam osjećaj da je gotovo sve situacije u životu rješavao sa svojim prepoznatljivim smiješkom na licu. Iako sam ga slušao samo potkraj svojega studiranja, pokazat će se godinu dana prije njegova umirovljenja, moram istaknuti da se trudio raditi sa svima jednako i pažljivo. Na nastavu je donosio razne materijale i „tjerao” nas, jednopredmetne studente, da međusobno raspravljamo. A pritom je bio jedan od onih profesora koji će pohvaliti sjajno pitanje i dobar odgovor. Sjećam se kako jednom prilikom mojem kolegi sa seminara nije mogao ponuditi konkretan odgovor, ali je idući tjedan došao te onda sve izložio – samo zato što je i njega intrigiralo pitanje. Zato je često i nakon nastave ostajao u raspravama ili je, „naletjevši” na studenta ispred ulaza u fakultet, znao zastati i popričati. Ponekad je znao biti malo britak, pa čak i ciničan. Ipak, taj cinizam nije bio usmjeren prema nekome osobno, nego prema „istinama” koje smo držali sidrištima našega znanja. Čini mi se da ga je u znanosti privlačilo dobro istraživanje i kritičko propitkivanje.

Nakon odlaska s Filozofskoga fakulteta još je kraće vrijeme radio u drugim visokoškolskim ustanovama u Hrvatskoj poučavajući studente. Ipak, zbog osobnoga razočaranja ubrzo se nekako samoinicijativno povukao iz znanosti. Iako su ga kolege, studenti i prijatelji cijenili, bio je dobrim dijelom zbog svoje samozatajnosti isto tako i debelo podcijenjen. Otkako je otišao u mirovinu, iz godine u godinu sve se manje pojavljivao na znanstvenim skupovima, a nije ga bilo moguće sresti ni na fakultetu, u arhivu ili knjižnici. Iako je u zadnjih nekoliko godina poučavanja imao određene planove za znanstvene radove, nekako je i njih zamrznuo. Održavao je veze tek s nekolicinom kolega. Otišao je s ovoga svijeta tiho, nenametljivo, dostojanstveno, kako je i živio.

Stipica Grgić